

в даній області, а також исходя з завершення в кінці 2015 г. Національної програми по контролю і профілактиці туберкульозу на 2011–2015 гг. і Програми «Остановить туберкулез МЛУ» ми плануємо провести дослідження по визначенню діагностических і організаційних особливостей туберкульозу з широкою і тотальною лікарською стійкістю.

Матеріали і методи. Проаналізована епідситуація по туберкульозу з ретроспективним аналізом за останні 20 років. Два десятиліття назад епідеміологічна ситуація по туберкульозу в Республіці Молдова вважалася благоприємною – захворюваність всіма формами туберкульозу становила 39,6 на 100 000 населення і смертність – 3,9 при благоприємній структурі захворюваності. Еволюція туберкульозу в Республіці Молдова придбрала епідемічний характер в 90-х роках минулого століття в результаті соціально-економічного кризи, недостатнього фінансування системи охорони здоров'я, відсутності протитуберкульозних препаратів в період з 1997 по 2000 г. Незважаючи на всі зусилля, здійснювані в Республіці Молдова в межах Національних програм контролю туберкульозу, впроваджених в 1996–2000 гг., 2001–2005, 2006–2010 гг., а також в 2011–2015 гг., такі фактори, як висока захворюваність туберкульозом, поширення туберкульозу з лікарською стійкістю і соціальною стійкістю, поява форм туберкульозу з широкою лікарською стійкістю (ШЛУ), туберкульоз у ВІЧ-інфікованих, високий удільний вага (41,5 %) супутньої патології, ускладненої хронічним алкоголізмом і зловживанням алкоголем (22,8 %), а також надмірна міграція населення, ставлять захворюваність туберкульозом в ряд пріоритетних проблем охорони здоров'я. Таким чином, починаючи з 2001 і до 2005 г., кількість нових випадків і рецидивів туберкульозу збільшилася

з 3820 до 5632. З 2006 г. кількість нових випадків і рецидивів туберкульозу стабілізувалося і наметилася тенденція до зниження загальної захворюваності туберкульозом (з 133,9 випадків на 100 тис. населення в 2005 г. до 110,0 випадків в 2013 г.). Разом з тим загальна захворюваність туберкульозом в Молдові майже в три рази вище, ніж в середньому по країнах Європейського регіону. Позитивний результат став можливим завдяки впровадженню в Республіці Молдова стратегій ДОТС (строго контролюваного лікування) і ДОТС плюс (стратегія лікування туберкульозу з багатоваріантним лікарським стійкістю), рекомендованих ВОЗ для забезпечення контролю туберкульозу. Всім хворим до початку лікування проводять тестування на ЛКУ класическим методом посіву на тверді і рідкі харчові середовища, використовують методи прискореної діагностики на апаратах ВАСТЕС MGIT 960, XpertMTB/Rif, ProbeTec, Genotype® MTBDRplus si Genotype® Mycobacterium CM. Слід відзначити, що феномен ЛКУ за останні 20 років збільшився з 25,6 % в 1997 г. до 57,99 % в 2013 г., а ТБМЛУ зростає з 3,7 до 38,78 % відповідно. Кількість випадків ТБШЛУ досягло 7,2 %. Отже, для визначення масштабу цієї проблеми в національному масштабі необхідно визначити діагностическі і організаційні особливості туберкульозу з широкою і тотальною стійкістю (ШЛУ/ТЛУ).

Висновки. Вперше в Республіці Молдова будуть отримані дані, що характеризують туберкульоз з МЛУ/ШЛУ/ТЛУ, які дозволять досягти підвищення ефективності лікування за рахунок визначення правильних доз ін'єкційних препаратів, исходя з даних про концентрації їх в культурі на основі ступеня стійкості. Будуть розроблені індивідуалізовані схеми лікування і визначені конкретні терміни його, исходя з характеру резистентності (первинна і вторинна МЛУ/ШЛУ/ТЛУ).

УДК 616.12-009.72-02:616.223-007.272-06

Сучасні підходи до лікування коморбідної патології ішемічної хвороби серця та ХОЗЛ

В.К. Ташук, Т.М. Амеліна, О.С. Полянська

ВДНЗ «Буковинський державний медичний університет», Чернівці, Україна

E-mail: bsmu@bsmu.edu.ua

Проблема коморбідності двох найпоширеніших в Україні та світі хвороб – хронічного обструктивного захворювання легень (ХОЗЛ) та ішемічної хвороби серця (ІХС) – одна із найважливіших у внутрішній медицині. Постаріння населення, шкідливі звички, гіподинамія, нерациональне харчування, погіршення екологічної ситуації вносять свій внесок до поєднання ХОЗЛ та ІХС. Співіснування цих хвороб змінює перебіг кожної з них, сприяє ранньому формуванню ускладнень і створює труднощі для терапії. Тому за **мету дослідження** ми обрали вивчення ефективності і безпеки застосування β-адреноблокатора карведилолу в хворих із поєднаним перебігом ІХС і ХОЗЛ шляхом оцінки стану легеневої вентиляції.

Обстежено 48 хворих на ІХС зі стабільною стенокардією напруження II–III функціонального класу та з супутнім ХОЗЛ. Створено дві групи: 1-ша – 20 хворих,

котрі отримували основну терапію та метопрололу сукцинат у середній добовій дозі по 50 мг; 2-га група – 28 хворих, яким на тлі основної терапії замість метопрололу сукцинату призначено карведилол у середній добовій дозі 12,5 мг. Доцільність використання карведилолу у цієї категорії хворих оцінювали за показниками функції зовнішнього дихання (ФЗД). У всіх пацієнтів діагностовано ХОЗЛ I–II стадії, яке на момент обстеження відповідало повній ремісії.

Динаміка показників ФЗД на тлі запропонованого лікування у пацієнтів 1-ї групи була такою: життєва ємність легень (ЖЄЛ) збільшилася на 2,6 %, максимальна вентиляція легень (МВЛ) – на 2,8 %, форсована ЖЄЛ (ФЖЄЛ) – на 3,1 %, об'єм форсованого видиху за першу секунду (ОФВ₁) – на 2,7 %, показники середньої (СОШ) та максимальних об'ємних швидкостей видиху на рівні великих (МОШ₂₅), середніх (МОШ₅₀) і дрібних бронхів

(МОШ₇₅) — на 2,9; 3,6; 2,2 і 6,2 % відповідно. У пацієнтів 2-ї групи зросли показники ЖЄЛвд на 2,0 %, ФЖЄЛ — на 6,5 %, МВЛ — на 2,6 %. Збільшення показників ОФВ₁, СОШ_{25–75}, МОШ₂₅ ($p < 0,05$), МОШ₅₀, МОШ₇₅ вказує на незначне поліпшення бронхіальної прохідності — на 1,5; 1,5; 6,4; 3,5 та 4,5 % відповідно. Під час лікування в жодному випадку не було загострення ХОЗЛ. Вірогідної різниці між показниками ФЗД, окрім МОШ₂₅, у пацієнтів у разі призначення карведилолу та β -блокатора основної терапії метопрололу сукцинату не встановлено. Дисфункція ендотелію, підтверджена у пацієнтів обох груп, асоціюється зі значним зростанням рівня ендотеліну-1 (ЕТ-1), що синтезується також ендотеліальними

клітинами легеневих судин та епітеліальними клітинами бронхів. Поряд із вазоконстрикцією легеневих судин це зумовлює тривалу бронхоконстрикцію, стимулює розвиток фіброзу субепітеліального шару стінки бронхів і утворення хемоатрактанту для лейкоцитів. Карведилол шляхом зменшення рівня ЕТ-1, активізації антиоксидантного захисту, поліпшення периферичного кровообігу позитивно впливає на стан бронхіальної прохідності у пацієнтів з поєднаною патологією ІХС і ХОЗЛ.

Поліпшення легеневої вентиляції у хворих на ІХС із супутнім ХОЗЛ I–II стадії в період стійкої ремісії свідчить про доцільність використання в комплексній терапії β -адреноблокатора карведилола.

УДК 616.24-002.5-085.281.032.73:616.34-008.6

Обґрунтування застосування ін'єкційних протитуберкульозних препаратів при туберкульозі легень із синдромом мальабсорбції

Л.Д. Тодоріко, О.В. Підвербецька

ВДНЗ «Буковинський державний медичний університет», Чернівці, Україна

E-mail: pulmonology@bsmu.edu.ua

Однією з причин зниження ефективності лікування вперше діагностованого туберкульозу легень є зменшення всмоктування протитуберкульозних препаратів у кишечнику.

Мета роботи — дослідити стан всмоктувальної функції тонкої кишки у хворих на туберкульоз легень.

Матеріали та методи. Обстежено 40 хворих із вперше діагностованим туберкульозом (ВДТБ) легень (1-ша група) та 30 практично здорових осіб (2-га група). Всмоктування у тонкій кишці досліджували шляхом проведення лактулозно-манітолового тесту за методикою В.І. Петрова і В.В. Новачадова (патент № 2202794). Нормальні показники кишкової проникності (ПКП) — 11–14.

Результати. Встановлено, що кишкова проникність у хворих із ВДТБ вірогідно нижча, ніж у ПЗО: середній ПКП у 1-й групі становив $8,24 \pm 5,19$ (ДІ 3,81–12,05), що є вірогідно нижче, ніж у ПЗО, — $13,36 \pm 1,13$ ($p < 0,05$).

ПКП понад 11 у 1-й групі спостерігався лише у 40 % хворих. У 20 % випадків спостерігалось виразне порушення всмоктування — ПКП становив 1–3, із них у 7,5 % випадків був меншим за 1,0. У 22,5 % ПКП становив 3,1–6 одиниць, що відповідає середньому ступеню виразності порушення, у 15 % випадків коливався у межах 6,1–10,9, що свідчить про незначне зниження всмоктування. У 1 (2,5 %) хворого ПКП становив 24,0, що свідчило про синдром «дірявого кишечника». У пацієнтів із ПКП до 3 ТБ процес характеризувався тривалим перебігом та низькою ефективністю стандартної програми лікування.

Висновки. У половини хворих на туберкульоз легень порушена всмоктувальна функція кишечника. Виразне порушення знижує ефективність лікування. Обґрунтованим є ін'єкційний шлях уведення протитуберкульозних препаратів при ПКП до 3.

УДК 616.345-008.87:616.24-002.5

Характеристика складу мікробіоценозу товстої кишки у хворих із уперше діагностованим туберкульозом легень

Л.Д. Тодоріко, О.В. Підвербецька

ВДНЗ «Буковинський державний медичний університет», Чернівці, Україна

E-mail: pulmonology@bsmu.edu.ua

Склад мікроекології товстої кишки відносно стабільний протягом усього життя. Проте під впливом зовнішніх та внутрішніх несприятливих чинників рівновага у системі мікробіоценозу може порушуватися, що призводить до втрати важливих функцій нормобіоти. Формуванню дисбіотичних порушень нерідко сприяють патологічні зміни в організмі, які розвиваються внаслідок запальних процесів, зокрема туберкульозу.

Мета роботи — встановити кількісний склад мікрофлори товстої кишки у хворих із вперше діагностованим туберкульозом легень.

Матеріали та методи. Обстежено 40 хворих із вперше діагностованим туберкульозом (ВДТБ) легень зі збереженою чутливістю мікобактерій туберкульозу до протитуберкульозних препаратів, які увійшли до основної групи (1-ша), та 30 практично здорових осіб, які увійшли до контрольної групи (ПЗО). Для оцінки стану мікрофлори товстої кишки (ТК) проводили мікробіологічне дослідження порожнинного її вмісту до початку лікування протитуберкульозними препаратами.

Результати. Аналіз даних свідчить, що у переважній кількості хворих із ВДТБ був дефіцит облигатних мікроорганізмів, який в окремих випадках компенсувався